

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Talio, Sev Metiens Et Remetiens Mensvra

Stengel, Georg

Ingolstadij, 1650

Capvt VII. Oris, & Maledicentiæ talio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-52346](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-52346)

*nifestam edacitatem ebriositatemque cognoueris,
 & ita reprehenderis, quasi numquam illa possit
 corrigi atq; mutari, nihilominus temere judi-
 cabis. Non ergo reprehendamus ea, qua nesci-
 mus, quo animo fiant; neq; ita reprehendamus,
 qua manifesta sunt, ut desperemus sanitatem.
 Euitabimus iudicium, de quo nunc dicitur:
 Nolite iudicare, ne iudicetur de vobis.*

CAPVT VII.

Oris, & Maledicentia talio.

§ I.

*Conuitiantes conuitia passi, quibus rebus
 similes?*

Hesychius testatur, vulgari olim
 sermone fuisse iactatum, quod, qui
 inspuerit in agmen formicarum,
 si labra intumescerent. Hoc, seu verè fit,
 vt ex halitus repercussu virus aliquod affi-
 ciat conspuentis os, seu temerè credatur;
 torqueri solet in eos, qui multitudinem im-
 becillum quidem, sed tamen numerosam,
 & concordem prouocant. Ego existimo,
 id quadrare in omnes, qui alios verbis læ-
 dunt, ac velut despuunt, seu consilijs malis,
 seu sarcasms amaris, seu conuitijs & sibi-
 lis,

lis, seu detractionibus, calumnijs, falsis testimonijs, proditionibus, aut quibuscumq; linguæ venenis eos aspergant. Asperguntur enim & ipsi, & velut repercussu inficiuntur, Deo parem calculum ponente. Itaque multi, cum alijs maledicunt, sibiipsis conuitium faciunt. Pauci enim sunt, qui verbum aculeatum audiant patienter. Vt Olympiæ porticus vocem acceptam arte septies reddit, vnde heptaphonon oppidani vocant; ita quosdam si vno tangas conuitio, sexcenta regerunt: aut si paucis ad loquendum prouoces, in te garriendi finem non faciunt. Ad hoc & vitia, & vitiosos permittit esse in mundo Deus, vt & vitijs & vitiosis reponantur. Hinc illa Poëtarum:

Talia dicentur tibi, qualia dixeris ipse.

Si pergit, qua vult dicere, qua nō vult audiet.

Benedictis si certasset, audisset bene.

Desinant maledicere, male dicta ne noscant sua.

Itaque vt hanc scias esse à malitia hominum talionem, *Contumeliam si dicas, audies.* Vnde non solum periculosè maledicit alteri, cui vel idem, vel simile, vel diuersum, vel deterius vitium potest obijci; sed etiam qui nullius sibi vitij conscius est: quia etiam vbi

Plin. l. 363
cap. 15.

Homeri
Iliad. V.
Terent.
in Andr.

vitium deest, facile potest fingi conuitium. Permittit hæc iustissimè mundi Gubernator. Paribus enim digni sunt vitiligatores. Et multi maledictis abstinent, ne maledictis maledicta luant; dum non ignorant, quàm plurimos esse, qui haud secus talia excipiant, ac siluæ quædam, aut rupium cavitates, vel valles, in quibus Echo habitat, & plura quàm mittantur, verba ad clamantem remittit.

Matth. 7. Hoc est, quod dicitur: *In qua mensura mensu-*
 2. *eritis, remetietur vobis.*

§. II.

Diſteria diſterijs reposita.

Et quidem in conuitijs plurima quotidie audiuntur exempla, seu propter generis obscuritatem; seu propter patriæ ignobilitatem; seu ob inopiam; seu ob corporis defectum; seu ob ingenij, doctrinæ, morumque inelegantiam; aut alios quoscumque erro-

Plutarch.
in apoh-
teg.

res. De stirpis obscuritate Plutarchus refert, Iphicratem Hermodio ignobilitatem exprobranti respondisse: *Mei generis nobilitas à me incipiet, tua autem in te desinet.* Simile

Diogen.
Laërt. lib.
2. de Phi-
losopho.
Val. Ma.

quiddam, ob patriæ barbariem, recenset Laërtius, de Anacharsi; cui cum Atticus quidam obiecisset, quòd Scythia esset, dixit: *Mi-*
hi quidem probro est patria, sed patria tu. Apud

Vale-

Valerium, ob inopiam Diogenes, *Syraculis*, xim. li. 4°
cùm olera ei lananti Aristippus dixisset: *Si Dionysium* cap. 4°
adulare velles, ista non esses. Immo, inquit, si tu ista esse velles, non adulares Dionysium.
Ita familiæ, patriæ, & mensæ conuitium in
authores suos est retortum. Neq; in militia
ob defectum corporis, defuit opprobrij re-
torsio. Nam, eodem Valerio teste, Andro-
clydas increpitus à quodam, quòd in aciè clau- Idem lib^o
dus descenderet; pugnare, non fugere, propositum 3° cap. 7°
sibi esse, respondit. Præstitisset nimirum etiam
alterum claudum esse, quàm armis abiectis
deserere stationem; maiusque est vitium, pe-
dibus fugere, quàm claudicare. Agathocles Putarch.
Siciliæ rex, cùm urbem obsideret, & aliqui in apola-
conuitiarentur dicentes: *O figule, quo modo reg.*
militibus stipendia solues? respondit: *Cùm ur-*
bem vestram cepero. Ille dictum, iste spiculum
iecit; ille de pecunia, iste de victoria trium-
phandū existimavit; ille, quod minus; iste,
quod maius est, curandum putavit. Quem-
admodum & Anthagoras, qui, eodem Plu- Idem
tarcho teste, congrum cùm coqueret, & ibid.
Antigonus illi assistens dixisset: *Putasne*
Homerum Agamemnonis & Græcorum rebus
describendis intentum, quo modo congrui melius
saperent, pensitasse? respondit: *Opinaris, ô rex,*
Agæ.

*Agamemnonem sollicitius perscrutatum, equum in exercitu congruum coqueret? Talia se se quotidie offerunt. Noui ego hominem non indoctum, qui ut alios suauius de erroribus suis admoneret, solebat increpationi iocos admiscere, ut id, quod est iniucundum, lætius audiretur, si salibuset esset conditum. Quidam autem, cum ne sic quidem posset pati correptionem, acerbo satis sarcasmo eum interrogauit: *Ubinam in stultorum nauigio sederet?* Cui ille. *E regione tui*, inquebat; inueniens eum exaduersum sedere, æquali stultitia præditum. Adhuc acerbius iocum ioco reddidit mihi notissimus, nec sanè infimi nominis Iuriconsultus & Doctor. Eum quidam, inter pocula hilarior liberiorque adiocandum, interrogauit: *Quodnam esset discrimen, inter Doctorem & stultum?* Cui ille, *ut breuissimè id tibi dicam*, inquebat, *Illud ipsum est inter Doctorem & stultum discrimen, quod est inter me & te.* Nempe memor fuit*

Prou. 26. 3. illius oraculi: Responde stulto iuxta stultitiam suam, ne sibi sapiens esse videatur. Nihil potuit tum breuius veriusq; dici. Stultorum enim Eccles. 10. proprium est, alios sibi similes arbitrari; nec Prou. 18. 3. sentiunt, si leniter verberantur. Non recipit Prou. 18. 2. stultus verba prudentia; nisi ea dixeris, qua versantur in corde eius.

§. III.

§. III.

*Lepida retractatio in gratiam rixosa
fœmina facta.*

Qua de causa quidam alius, cum inter-
esset litibus inter illustres domos compo-
nendis; nec abesset *mulier stulta & clamosa*, Prou. 9.
quæ se sæpius iactauerat de spe nobilissimi 13.
sponsi, voluit eam ea ipsa spe mitigare, di-
cens, sponsum tãtò faciliùs in nuptias con-
sensurum, si intelligeret, illam non esse ri-
xosam, & toties sua promissa retractantem.
Nihil mouit ea oratio caput cerebrosum.
Tum alter à spe ad metù se conuertens aie-
bat, fore profectò, si illa pergeret esse con-
tumax, vt & sponsus suam retractet spon-
sionem. Cui illa, nihil moror, ait, si ille me
non vult ducere, decem habebò alios. Hic
diribitor ille tam superbæ Furia subiratus,
Profectò, inquebat, Domina, si talis es, *Car-
nifice marito nõ es digna*. Dixit, & tamquam si
pulueri pyrio ignem admouisset, ita illa re-
pentè impotenter exarsit in iras; neque se-
cus atq; insana Mænas concitata ad cogna-
torum suorum, qui planè numerosi ad il-
lud negotium tractandum conuenerant, ad-
uolans cõfessum, magnis cœpit vocibus ex-
postulare contra diribitorem, & accusare,
quod

quòd toti familiæ omnibusq; cognatis magnum opprobriū intulisset. Sedebant attenti omnes, & grande aliquid allaturam expectabant, diribitorem quoque toruis oculis intuentes; qui eos his verbis est allocutus, *Ego, Domini, huc vsq; operam dedi, ut nihil negligere eorum, quæ videbantur facere, ad hanc Dominam placandam: eamq; operam omnem & laborem impendi, ut vobis gratificarer. Do-lerem itaq; ex animo, si quidquam vel dixissem, vel fecissem, quod vobis esset probrosum. Enim-vero, sanctè profiteor, me, si quidquam dixi, aut feci, quod vel vobis, vel huic Domina displiceat, libenter prompteq; hîc, coram omnibus, retractaturum. Miraculi instar erat, mulierem furiosam tam diu filere potuisse. Sed mox patuit, eam tacuisse, ut meditatio insaniret. Nam mox, lachrymis erumpentibus, ducto ex præcordijs altissimo suspirio, & verbis, præ ira, interruptis, ita cœpit perorare. *Domini mei, an non conquerar? an auxilium vestrum non implorem? an non expostulem? Hic homo, & me, & auos meos, & vos omnes pariter summa ignominia affecit. Ausus quippe est dicere, me Carnifice marito non esse dignam. Videbantur ad hoc verbum commoti, qui assederant. Sed illico diribitor*
inter-*

interpellans aiebat: *Non refugio, Domini, retractare hoc dictum, si aut vos, aut istam offendit, atq; ecce vel jam retracto, & lubens mihi ipsi contradico, atq; HANC DOMINAM CARNIFICE MARITO ESSE DIGNAM.* Dixit, & omnes auditores in eachinum sunt soluti: coacta est etiam ipsa mulier stultitiam suam ridere, vt quæ maluerit, se carnifice dignam, quàm non dignam videri.

§. IV.

Conuitiatores in ranas mutati.

Qui plura vult eiusmodi pensantium ex æquo conuitia missa & remissa audire, audiat in foro, in hospitij, in valetudinarijs litigantes; putabit sæpe, se audire Lycios cum Latona pugnantes, aut ita homines inter se coaxantes, seque inuicem prouocantes, & maledictis lacerantes, vt nulla illis maior optari pœna possit, quàm qualem Latona Lycijs est precata; quæ ab aquis cum conuitio repulsa,

Eternùm stagno, dixit, viuatis in isto. Ouid. l. 6.

Eueniunt optata Dea: inuat esse sub undis. Metam,

Et modò tota cauâ submergere membra palude,

Nunc proferre caput, summo modò gurgite nare,

Sæpe

Sape super ripam stagni consistere, saepe
 In gelidos resilire lacus, sed nunc quoque turpe
 Litibus exercent linguas, pulsoque pudore
 Quamuis sint sub aqua, sub aqua maledicere
 tentant.

Vox quoque jam ranca est, inflataque colla tamen
 mescunt,

Ipsaque dilatant patulos conuitia rictus.
 Terga caput tangunt, colla intercepta videntur,

Spina viret: venter, pars maxima corporis,
 albet:

Limosaque noua saliant in gurgite rana.
 Ita falsa Dea fingitur puniuisse veros con-
 uitiatores, ranis merito in ripa, aut aqua
 identidem coaxantibus comparandos.

§. V.

Retorsiones in Adamum, demonem malum,
 & alios à Deo facta.

Verus Deus conuitia, sine conuitio, in
 authores suos refundit. Mirè permulfit pri-

Gen. 3. 5. mos parentes nostros illa cantilena: Eritis
 sicut Di, scientes bonum & malum. Præuari-
 cati sunt; & tunicis pelliceis induti audierunt:

Ibid. v. 22. Ecce Adam quasi unus ex nobis factus est, sciens
 bonum & malum. Insignis hæc ironia & sar-
 casmus erat, quo indicatum est, quàm dis-
 similis

similis factus esset, qui Dei similitudinem affectarat. Neque enim immortalis, & corpore carens Deus pelliceis tunicis indiget.

At talibus oportebat indui peccatorem, inquit Origenes, qua esset mortalitatis, quam primo peccato acceperat, & fragilitatis eius, qua ex carnis corruptione veniebat, iudicium. Itaque,

qui volebant esse, ut Dij, quantum erubuerunt, cum ad nuditatem & turpitudinem suam tegendam, ad frigora arcenda, ad agendam poenitentiam, pellibus, quasi cili-

cio, induti audire cogerentur: Ecce Adam quasi unus ex nobis factus est? Quin & ipsum malum suggestorem, vaferrimum daemone, tamquam illusorem, illudit saepius diuinus artifex; quem David ita allocutus est: Draco

iste, quem formasti ad illudendum ei: nimirum,

Draco magnus, rufus, habens capita septem, & cornua decem. Numquam enim convenientius vincitur, ait S. Gregorius, quam cum eius ver-

sutia pia fraude superatur. Ergo ars ut artem falleret, &, qui in ligno vincebat, in ligno quoque

vinceretur, passus est Christus se ad Crucem postulari. Hoc promiserat per Oseam dicens:

De manu mortis liberabo eos, de morte redimam eos: ero mors tua, o mors, morsus tuus ero,

inferne. Mirè enim momordit versipellem

H illam

Orig.
hom 6. in
Leuit.

Psal. 103.

Apoc. 12.

S. Gregor
lib. 5. in
primum
Reg.

Osee, 13.

14.

- illum, se instigasse populum, vt clamaret:
 Ioan. 19. *Crucifige, crucifige*, postquam expertus est,
 6. crucem in gloriam Christo; sibi autem in
 ignominiã cessisse, atq; in interitum regni.
Quodq; mirabile est, ait S. Chrysostronus, *vi-*
debis mortem morte peremptam; & maledictum
esse maledicto extinctum; & per qua diabolus
iam antè maximè valebat, per ea ipsa tyran-
nidem illius esse destructam. Vt autem verbo
 crucis, ita & diuinæ Scripturæ verbis retor-
 tis, hostem Stygium percussit Seruator. Vo-
 lebat ei persuadere satan, vt se de pinnaculo
 templi mitteret deorsum: quod vt persua-
 deret, dixit: *Scriptum est enim: Quia Angeli*
 Matth. 4. *suis mandauit de te, & in manibus tollent te, ut*
 6. *fortè offendas ad lapidẽ pedem tuum.* Vt ten-
 tatorum hunc reijceret, ait illi Iesus: *Rursum*
scriptum est: Non tentabis Dominum Deum
tuum. Ac redeuntem rursus Scripturæ ver-
 bis percussit. Ita à se reiecit etiam Phariseos
 Matth. 12. *dicentes: Hic non eijcit demones, nisi in Beel-*
 24. *zebub principe demoniorum.* Retorsit enim
 Luc. 11. 15. *calumniam iisdem verbis inquit: Si ego in*
Beelzebub eicio demones, filij vestri in quo eij-
ciunt? Ideò ipsi iudicos vestri erunt. Ita alibi
 Luc. 19. *dixit: Ex ore tuo te iudico, serue nequam, scie-*
 22. *bas, quòd ego homo austerus sum, tollens quòd*

non posui, & metens, quod non seminavi, &c.

§. VI.

*Maledicta Deus maledictorum metu
impedit.*

Et quare Deus homines suo ipsorum iudicio non damnaret, verbisq; proprijs conuinceret, cum hæc sit vsitatissima, inter ipsosmet homines consuetudo? Thrasillus Cynicus ab Antigono rege drachmã petijt, vt scribit Seneca. *At regi, inquit Antigonus, hoc dare non conuenit. Illo subiiciente, Da igitur mihi talentum: Atqui, respondit sapientissimus Princeps, hoc accipere non decet Cynicum.* Potuisset vertere argumentum Thrasillus ac dicere, seu drachmam, seu talentũ dederis, non exerrabis. Si drachmam dederis, mihi conueniet; si talentum, tibi. Sic verbis velut datatim luditur. Verbis pariter ac reipsa lusit homo Scythia. Inhorrescente cælo cum aliquando copiosa nix cecidisset, interrogauit rex Scytharum quemdã nudum perseuerantem, *Annè frigeret? qui è contrario regem interrogauit. Rigeatné ipsi frons? cumq; ille negasset: Ergo, ait, ne ego quidem rigeo, qui quantus quantus sum, frons sum.* Hæc amicè, & iocosè respondentur. Aculeatè interrogata, responsonem itidem

Seneca
lib. 2. de
benef.
c. 17.

Ælian.
lib. 7. var.
hist. c. 6.

- merentur aculeatam; vt apud Ciceronem,
 cum quidam obuium haberet Eunuchum,
 Cic. lib. 2. aut virum sine barba, salutato dixit: *Qua-*
 decorat. *do venies ad me cum tua colu?* Cui mox re-
 spondit spado: *Equidem mater mea mihi edi-*
xit, ad infames ne exirem. Hæc permittit
 Orbis Gubernator, vt metu acerbioris re-
 sponsi, omittantur acerbæ interrogationes.
 Quamquam probæ mentis homines, cum
 1. Cor. 11. D. Paulo dicunt: *Si quis autem videtur con-*
 16. *tentiosus esse, Nos talem consuetudinem non*
habemus, neq; Ecclesia DEI. Quam ergo
 consuetudinem habent Paulini imitatores?
 1. Cor. 4. *Maledicimur, & benedicimus.* Hoc idem nos
 12. facere præcipit, ad Romanos scribens: *Be-*
 Rom. 12. *nedicite, & nolite maledicere.* Quod præce-
 14. ptum Christiano tantò magis conuenit,
 quia etiam Cato cuiusdam probris vexatus,
 Plutarch. respondit: *Impar mihi tecum certandi condi-*
 in vita *tio est: nam vt maledicere, & malè audire tibi*
 Catonis. *facillimum est: sic mihi maledicere insuane est,*
& malè audire insuetum. Memor erat nimi-
 rum illius: *Qui quæ vult dicit, quæ non vult*
audit. Vt ergo non audiat, quæ non vult;
 neque quæ vult dicat; aut certè illud sibi
 Eccles. 7. præceptum datum meminerit: *Cunctis ser-*
 22. *monibus, qui dicuntur, ne accommodes cor tuum,*

ne fortè audias seruum tuum maledicentem tibi. Scitenim conscientia tua, quia & tu crebro maledixisti alijs.

C A P V T V I I I .

Quàm sint consilia mala consulenti ipsi perniciofa?

§. I.

Vnde ortum prouerbium, Consilium malum consultori pessimum?

AD oris talionem etiam pertinet, quòd plerumque in eorum caput recidat consilium malum, qui alijs perperam consuluerunt. Si enim *consilium est, examinandarum gubernandarumq; causarum subtilis animi prospectus*; utique neque cæcus dux, neque amens consultor adhibendus est; ne *cæcus si cæco ducatum præstet, ambo in foueam cadant*. Quia *sine ratione consilium bonum stare non potest*, ut Philosophus docet. Vbi ergo ratio deest, mens cæca nihil prospicit, nec alium dumtaxat in foueam ducit, sed ipsa quoque eòdem cadit. Quòd si consilium non ignorantia, sed malitia & consultò sit malum, tunc utique sicut iram ita & pœnam diuinam meretur. Vnde senarius prouerbialis extat:

Cic. li. 2.
Rhetor.

Matth. 17.
14. Ari-
stot. lib. 6.
Ethic. c. 9.

H 3 Ma.